

Créixer a la ciutat: entre prohibicions parentals i desigs de llibertat

Aquest text és una versió retreballada de la ponència epònima presentada al Congrés AFIN 2015 a Valladolid que tancava el projecte interuniversitari i interdisciplinari "Adoptions and fosterages in Spain: tracing challenges, opportunities and problems in the social and family lives of children and adolescents", dirigit per Diana Marre [CSO2012-39593-C02-01], finançat pel Ministerio de Economía y Competitividad espanyol. Reprèn també parcialment elements d'un [article](#) en francès escrit conjuntament amb Diana Arias per a un número monogràfic de la revista canadenca *Jeunesse*:

Young People, Texts, Cultures recentment publicat sobre mobilitats juvenils.

En el marc del projecte abans esmentat, es reflexionà entorn dels usos de la ciutat de Barcelona dels nens, nenes i adolescents adoptats, però també, de manera més àmplia, de la joventut independentment de la seva condició d'adoptada. L'objectiu era comprendre com actuen a l'espai urbà contemporani i com aquest condiciona els seus usos. Com es desenvolupen per la ciutat sense l'acompanyament de persones adultes i com la fan seva?

Direcció publicació:

Diana Marre
i Beatriz San Román

Continguts d'aquest número:

Nadja Monnet

Imatges:

Daniel Narváez

Coordinació:

Victòria Badia

Traducció:

Victòria Badia

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

GRUP D'INVESTIGACIÓ
Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de

Les investigadores treballaren amb els i les alumnes de cinquè i sisè de primària de dues escoles diferents. Des d'aquí, volem donar les gràcies tant a les seves professores com a la direcció d'ambdós centres per obrir-nos les portes i col·laborar en la investigació. Es van fer també recorreguts acompanyats amb joves adoptats/es i es van observar les dinàmiques de diversos espais de joc infantil a la proximitat de les escoles amb les quals treballarem.

Aquest text no pretén presentar de manera exhaustiva les dades produïdes durant els tres anys que va durar el projecte, sinó que presenta una reflexió sobre l'habitar urbà (no en el sentit de tenir una llar, sinó de com se situen en un espai físic determinat en un moment donat) de la joventut avui en dia.

Com subratlla Martin de la Soudière en un número recent de la revista *Ethnologie Française*, l'etnografia que s'interessa en com els nens i nenes construeixen la seva relació amb l'entorn encara està per fer. Si la seva relació amb l'espai ha interessat sobretot a la Psicologia (amb els estudis pioners de Jean Piaget i Donald Woods Winnicott a la dècada de

1950), la Pedagogia (amb Francesco Tonucci i la seva xarxa de ciutats amigues de la infància) o la Geografia (en particular, la Geografia del Comportament), existeixen pocs estudis sobre aquest tema en el camp de l'Etnografia (almenys en la literatura no anglosaxona). Amb algunes valuoses excepcions, en la Sociologia i l'Antropologia, el tema de la sociabilitat urbana de persones menors de dotze anys fora de l'àmbit escolar o de les institucions especialitzades (centres esportius, activitats del temps lliure, etc.) és un tema que ha mobilitzat poc interès, a pesar que l'Antropologia de la Infància i l'Adolescència ha tingut un desenvolupament i una producció particularment significatius en les últimes dues dècades. Per l'etnòleg Martin de la Soudière, l'entorn, i la seva morfologia, és un dels marcadors importants en el creixement de les persones. Es pregunta inclús si no podríem plantejar l'entorn com un marcador *espacial, geogràfic* o, fins i tot, *topològic* del creixement; en altres paraules, s'interroga sobre la manera en què l'entorn marca el creixement de nens i nenes. Com s'assenyalà a la sessió sobre les geografies urbanes de la im/mobilitat

dels i les joves (Young People's Im/Mobile Urban Geographies) del Congrés de la Real Acadèmia de Geografia de Manchester el 2009, les dinàmiques urbanes modelen la joventut, que és creadora i un actor significatiu de la ciutat, a pesar de la seva absència de representativitat en les instàncies que dissenyen i decideixen el futur de les grans urbs.

A diferència del treball de De la Soudière, no comentarem aquí les exploracions del territori durant les vacances, sinó les realitzades per nens, nenes i adolescents durant els seus recorreguts quotidians per la ciutat de Barcelona. Començarem amb breus apunts històrics entorn del lloc reservat a la infància en els teixits urbans. Continuarem reflexionant sobre l'escassa autonomia que se'ls permet actualment. Finalment, exposarem algunes consideracions sobre el joc, paraula amb la qual se sol associar la infància, però que aquí serà presentada en un sentit poc comú quan es pensa en nens i nenes.

Apunts històrics sobre la infància a les ciutats occidentals

Se sol dir que, abans de la revolució industrial, el carrer era un lloc d'aprenentatge i educació per a nenes i nens. Paral·lelament a l'aparició dels espais públics (en tant que espais característics de les grans urbs que neixen amb la modernitat), les idees d'infància i adolescència emergeixen i es precisen amb més força, per constituir categories socials distintes de la d'adultesa. Paulatinament, nens, nenes i adolescents han estat apartats des de llavors de la vida pública en general i urbana en particular, confinant-los en llocs especials per a ells.

En el llibre *La ciudad del recreo* dirigit per Thierry Paquot, el demògraf francès Hervé Le Bras posa de manifest que, històricament parlant, la infància poques vegades va ser benvinguda a les ciutats i que, sovint, avui en dia tampoc hi troba el seu lloc. Pascale Legué, en un altre capítol del mateix llibre, relata com nens i nenes varen ser expulsats de les ciutats, recordant-nos que ja el segle divuit la ciutat era considerada com a nociva per a la infància, per la qual cosa s'aconsellava allunyar-ne els infants en els seus pri-

mers anys, desplaçant-los al camp per a un millor creixement. Els nens i nenes que es podien trobar llavors a la ciutat pertanyien a les classes menys acomodades i que no tenien els medis per enviar-los al camp. Quan les lleis prohibiren el treball infantil i prescrigueren l'obligació d'assistir a l'escola, indirectament se li va limitar l'ús del carrer i, paral·lelament, es crearen llocs de diversió específics per a ella.

L'obligació d'anar a l'escola creà també una sociabilitat de barri que potser abans no existia de la mateixa manera i que s'està rompent avui en dia per diversos motius, entre ells la possibilitat d'elegir una escola més d'acord amb les conviccions de les famílies en lloc d'optar per la del barri on resideix. Alguns investigadors canadencs argumenten que, amb això, el teixit d'interconeixement entre habitants d'una mateixa zona es difumina i nens i nenes perceben la ciutat a través de la finestra d'un cotxe o d'un autobús.

Els espais de joc: una invenció de la modernitat

Dominique Gauzin-Müller escriu a *La ciudad del recreo* que la història dels parcs infantils reflecteix la de la industrialització

i la ràpida urbanització i, fins i tot, a vegades el desig de controlar els divertiments de la joventut per poder controlar millor els actes de les futures persones adultes. Segons aquesta autora, les primeres àrees de joc (*playgrounds*) van aparèixer a Anglaterra i als Estats Units com a conseqüència de l'èxode rural de la segona mitat del segle XIX provocat per la industrialització. Sembla ser que un metge alemany preocupat per millorar les condicions de vida dels seus conciutadans ja havia inventat alguns decennis abans el concepte de *Kinderspielplatz*, subratllant els vincles entre salut i qualitat de l'habitatge. Els objectius dels primers espais de jocs planificats (sovint reservats per a les escoles durant l'horari escolar i oberts al públic la resta del temps) eren múltiples: afavorir l'exercici físic dels infants, ensenyar les pautes del *fair play*, i "canalitzar l'energia dels nens de classes obreres que vagaven pels carrers de ciutats cada cop més densament poblades" (original en francès), segons les paraules de Gauzin-Müller. Als Estats Units, el 1920, es planejaren i realitzaren al voltant de 700 àrees de jocs. Participant del somni americà de la integració dels immigrants, es pensava

que a través d'aquestes "s'aconseguiria la completa assimilació dels futurs adults". Concebre àrees de joc a principis del segle XX era, clarament, una qüestió política. Poc a poc s'opera així una distinció entre les activitats de carrer, connotades com a desorganitzades i sense regles, i les de les àrees de joc vigilades, en les quals s'ensenya als nens i nenes "com han de jugar".

A finals dels anys 1970, Philippe Ariès es referí a la desaparició dels usos espontanis del carrer per part de nenes i nens assenyalant que la deserció d'aquest tipus de públic, que ja no utilitzava els carrers com a espai de joc, era el senyal d'una transformació de les nostres ciutats cap a "anticiutats" (*antiville*), o "no ciutats" (*non ville*), segons les seves pròpies expressions. Sense abundar en aquest pessimisme, i convençuda que aquest moviment de deserció del carrer per part de la infància s'inicia molt abans, em sembla interessant l'observació de Philippe Ariès en tant que vincula els usos de l'espai urbà per part de la joventut com un canvi en el concepte de ciutat. Com molt bé conclouia aquest autor, no es tracta tant de suprimir la

ciutat sota el pretext de protegir la infància, sinó d'incorporar-la a la ciutat, reintegrar-la, en paraules d'Ariès, tot i que des de la meua perspectiva mai va ser realment incorporada.

En aquest sentit, l'anàlisi de les maneres d'habitar la ciutat per part de la joventut permet de desvelar els mecanismes de la nostra sociabilitat urbana actual i pot

© photo BCNwallsproject

permetre també revelar els canvis que està vivint actualment la dicotomia públic/privat. Parafraçant el títol d'un article de Clément Rivière de la revista on-line *metropoliques.eu* publicat el 2012, els nens i nenes són reveladors de les nostres relacions amb els espais públics. Així, per exemple, la tendència actual a eliminar tota mena de perills i apostar per la seguretat total es va percebre clarament en les maneres infantils de desplaçar-se, ocupar i utilitzar els espais urbans que hem presenciats durant el nostre treball d'investigació.

Autonomia i àrees de joc

Les dades del nostre treball de camp confirmen la idea que l'ús espontani dels carrers per al joc segueix sent el "privilegi" de les classes menys adinerades, mentre que les famílies amb més poder adquisitiu estableixen un control més gran sobre els desplaçaments urbans dels seus descendents, la qual cosa s'evidencià clarament quan vàrem analitzar els usos de la ciutat de nens i nenes d'un total de tres parcs repartits entre *Ciutat Vella* de Barcelona i els seus afores.

Entre els seus usuaris distingírem dos tipus: els qui residien a la zona (de classe social mitjana baixa) i "els convidats" (alguns dels quals eren també residents però amb recursos econòmics més elevats). El contrast entre aquests dos grups respecte a l'ocupació de l'espai i les seves possibilitats d'exploració era significatiu. Els primers sortien de l'àrea delimitada de jocs per la porta o saltant les baranes amb agilitat i passaven fàcilment d'aquest espai a altres propers, sota la vigilància de persones adultes que els observaven des de la terrassa d'un bar a uns quants metres del parc o des de la finestra del seu pis. En canvi, els familiars "dels con-

vidats" estaven *dins* del parc i vigilaven atentament cada moviment dels nens o nenes al seu càrrec. Pel que fa a la utilització dels jocs, "els convidats" també desenvolupaven menys alternatives a l'ús previst dels elements disponibles, ja que cada vegada que intentaven seguir a l'altre grup en els usos alternatius de les estructures, les persones adultes els recordaven que aquesta no era la manera de jugar. Més d'una vegada vàrem veure, per exemple, com als qui intentaven pujar al tobogan per la part prevista per baixar -tal i com ho feien davant d'ells altres nens de la zona- els renyaven i els obligaven a pujar per l'escala prevista per a tal fi.

Des dels estudis pioners de Jean Piaget, sabem que una activitat física estimulants afavoreix l'autoestima: córrer, saltar, gronxar-se, penjar-se o escalar són reptes a superar amb la recompensa de l'orgull d'haver vençut la por. Florence Huguenin-Richard afirma que els nens i nenes que poden jugar lliurement als espais públics, com el carrer, desenvolupen més ràpidament certes competències socials: tenen més amiguets a classe i relacions socials més estables, desenvolupen també jocs d'equip o de rol, aprenen a solucionar els

seus conflictes a través de la negociació i satisfan millor la seva necessitat de moure's gràcies a la seva autonomia de desplaçament, per la qual cosa sol·liciten menys ajuda de les persones adultes. ¿Podríem intuir aquí una paradoxa segons la qual la infància de les classes amb menor poder adquisitiu es convertirien en el model a seguir? Segons l'opinió de Thierry Paquot, els nens són "*chercheurs d'hors*" (exploradors dels afores): "afora de les parets de l'escola, afora del pis familiar, afora del temps dels rellotges, afora de les regles dels jocs reglamentats [ ] és *afora* on creixen, on fan seu el que altres els aporten [...], senten, viuen, esdevenen ciutadans".

Per a un nen de menys de sis anys, moure's lliurement a la ciutat és gairebé impossible, com ha explicat el grup Palomar. La seva anàlisi mostrà les dificultats que ha d'enfrontar un nen de primer any de primària, autoritzat pels seus pares a tornar sol a casa seva, situada a pocs centenars de metres de l'escola, a causa de la vigilància adulta que li va impedir (suposadament pel seu propi bé) progressar lliurement. Distintes persones adultes (pares i mares d'altres alumnes, profes-

sors que no estaven al corrent de l'autorització, agents de policia) el van obligar a tornar constantment a l'escola sense poder assolir la seva meta. Aquest relat, que els autors qualificaren d'"absència d'autonomia ordinària" va succeir en una ciutat del centre d'Itàlia, però hagués pogut perfectament desenvolupar-se també a Barcelona. En el nostre treball d'investigació també va resultar evident que l'exploració i la circulació per la ciutat sense supervisió adulta és difícil per a les nenes, els nens i els adolescents amb qui treballarem perquè se'ls imposen traves constantment. Els seus testimonis revelen la poca autonomia que tenen a l'espai urbà actual. Entre els factors que ho expliquen, destaquen: la relació ma/patern-filial que s'elaborà al llarg del segle XX tendent a la sobreprotecció, els canvis en la gestió del temps (les anomenades "activitats extraescolars" ocupen una bona part del temps abans dedicat a jugar lliurement al carrer o en un parc de prop de casa seva), qüestions de comoditat (a les ciutats, és més ràpid i es considera més segur portar-los en cotxe, per exemple a l'escola, que permetre'ls de realitzar el trajecte caminant, encara que sigui acompanyats

per les seves amigues o amics), de seguretat i de percepció de perills reals o suposats dels quals participen tant la família com altres institucions (entre elles l'escola però no únicament). Sense poder entrar en detalls aquí sobre els recorreguts entre casa i escola, assenyalaré que aquests ens permeteren constatar que l'aprenentatge de l'autonomia no és solament una

negociació familiar sobre la possibilitat de desenvolupar-se lliurement en els espais urbans, sinó que es produeix en diversos àmbits força més enllà del nucli familiar.

La sociòloga Maria Àngels Viladot al seu llibre *De la picaresca als videojocs: La infància com a mirall de la societat* aborda el tema de la relació de nens i nenes amb l'espai urbà en una part del llibre titulada "La infància en una societat amb aversió al risc", en la qual explica que un estudi anglès de principis dels 2000 va calcular que la distància mitjana que els nens i les nenes britànics poden explorar a l'aire lliu-

re sense la mirada propera d'una persona adulta es va reduir un 90% en 30 anys. El suplement M de *Le Monde* del 13 de febrer de 2015 feia referència a un altre estudi anglès segons el qual, el 1971, el 80% dels nens de tercer curs de primària anaven a l'escola sols, un percentatge que el 1990 havia caigut fins al 9% i que avui en dia encara deu ser menor. Tanmateix, això no sembla anar acompanyat de més perills. El risc d'assassinat i segrest (deixant de banda els intrafamiliars) no ha augmentat i els carrers resulten més segurs. Com assenyala Maria Àngels Viladot, basant-se en l'informe Unicef de 2010, a Espanya, entre 1971-1975 i 1991-1995, la sinistra- lilitat infantil general va disminuir un 59%.

Davant d'aquesta situació, en dife- rents llocs del món, s'han organitzat col- lectius i iniciatives que busquen recuperar l'espai públic per a la infància, alhora que fomentar la seva autonomia. Destaca en- tre ells el projecte de *La città dei bambini* (*La ciutat dels infants*), del pedagog italià Francesco Tonucci, iniciat a principis de la dècada de 1990 i que, des de llavors, s'expandí a diverses ciutats espanyoles i llatinoamericanes. Existeixen també nom- broses iniciatives al nord d'Europa que

continuen l'estela dels projectes pioners d'Aldo Van Eyck als Països Baixos en el marc de l'urbanisme de postguerra pel qual certes parts de la ciutat són repensa- des i a vegades construïdes *amb* els nens i les nenes per frenar la desaparició de la infància dels espais públics i permetre-li reprendre el carrer. Les "ciutats amigues de la infància" o "ciutats lúdiques" són un símbol de ciutats on es viu millor, però les ciutats s'han de convertir en camps de jocs destinats a una certa franja d'edat?

Deixem-los joc fora dels jocs!

Hem vist que nenes, nens i adolescents (tot i que aquest últim grup en menor mesura, sobretot si són nois) estan gene- ralment limitats a espais específics: parcs especialment dissenyats, sales de esports o altres activitats. Aquests espais per a joves, separats de l'espai urbà, sorgeixen a partir del segle XX en què arquitectes i urbanistes construeixen separacions rígi- des (murs, reixes, portes, parets) entre l'escola i el carrer, entre els espais dedi- cats al joc, a l'esport i a la resta de les activitats urbanes, compartimentant cada vegada més les distintes franges d'edat de les nostres ciutats contemporànies.

Sylvie Brossard-Lottigier subratllà la importància del joc, no tant com una activitat lúdica sinó en el sentit tècnic de la paraula, és a dir, com a marge de manobra en tant que el joc permet d'introduir l'imprevisible i "*moure's lliurement*". A les nostres ciutats occidentals, els falta aquest joc entre peces estretes i subjectades al màxim: les zones d'activitats, habitatge, oci, consum, estan estrictament delimitades. Tal vegada no es tractaria de pensar un enèsim espai nou per als nens, nenes i/o adolescents, sinó més aviat iniciatives en la línia de Leonore Skenazy, que va ser titllada de pitjor mare per la premsa nord-americana perquè va permetre al seu fill de nou anys agafar el metro a Nova York sense acompanyar-lo. Després de l'escàndol, va crear una associació per afavorir el desplaçament autònom de nens, nenes i joves a la ciutat de Nova York.

Deixar més joc implicaria més espais imprecisos però també confiar més en la capacitat d'actuar adequadament dels nostres fills i filles, i en l'ajuda que poden rebre dels transeünts que els rodegen, d'aquest contacte entre desconeguts que és constitutiu de la convivència urbana. Donar-los l'oportunitat de desenvolupar-se a la ciutat implica deixar-los sortir, permetre'ls que circulin lliurement a la ciutat i que l'explorin activament. Per això, com escriu Sylvie Brossard-Lottigier, caldria fer-los sentir que són esperats, que se sentin útils i no només entretinguts i ocupats a la ciutat; se'ls hauria de donar l'espai i el temps de jugar-hi, sobretot sense que aquests temps i espais siguin constantment definits i planificats amb antelació. Cal repensar l'espai urbà perquè la infància i la joventut s'hi sentin a gust sense caure a la trampa de l'infantilisme o de transformar la ciutat en una ciutat d'oci.

Potser calgui deixar-los explorar lliurement la ciutat d'acord a les seves necessitats i desigs i no als dels seus pares i mares. Com permetre als nens, nenes i adolescents urbans embrutar-se i fer-se mal, evitant que acabin seriosament danyats? Vet aquí el gran dilema per a mares i pares de l'ensenyament-aprenentatge de l'autonomia.

Diverses investigacions han mostrat com les exploracions "confiscades" durant la infància poden tenir conseqüències negatives a l'adolescència, quan l'autonomia es torna un perillós salt al buit. El pedagog

italià Francesco Tonucci porta des de finals dels 80 reivindicant que els menors d'edat recuperin l'autonomia que han anat perdent progressivament en cada generació. Considera que avui en dia els nens i les nenes ja no poden assumir riscos perquè estan constantment sota la vigilància de persones adultes (pares o altres familiars, tutors, professors), alhora que se'ls so-

italià Francesco Tonucci porta des de finals dels 80 reivindicant que els menors d'edat recuperin l'autonomia que han anat perdent progressivament en cada generació. Considera que avui en dia els nens i les nenes ja no poden assumir riscos perquè estan constantment sota la vigilància de persones adultes (pares o altres familiars, tutors, professors), alhora que se'ls so-

breprotegeix de les potencials situacions de risc, per exemple amb la col·locació de terres de goma per evitar que es facin mal en caure (alguns estudis pediàtrics demostren que aquesta mena de terra amb textures toves tenen més inconvenients que avantatges: aparentment, la instal·lació d'aquests terres al peu de la majoria dels nous jocs infantils no ha aconseguit disminuir els ingressos hospitalaris per caigudes amb conseqüències greus i, en canvi, s'han disparat les fractures de braços perquè els nens i nenes ja no aprenen a estar atents per tal d'evitar les caigudes).

Segons Tonucci, una de les raons dels mals de la joventut actual és a causa d'aquest excés de control que fa que s' "alliberin" tard de la tutela adulta i amb massa ganes de viure tot allò que no van poder viure abans. Les persones adultes priven d'autonomia a les de menys edat pensant que són incapaces de fer les coses per si mateixes, protegint-les en excés i restringint la seva llibertat de moviment.

Per Tonucci, el risc porta aparellades la satisfacció i la frustració, dos sentiments essencials per créixer. El risc (òbviament adaptat a l'edat) és vàlid i, si no s'assu-

meix, es pot traduir en una acumulació de desigs d'experiències i proves que acabi explotant algun dia. Accions que semblen incomprensibles en un adolescent poden haver tingut el seu origen en la falta de llibertat i autonomia en la infància, explica Tonucci. Per ell, una ciutat en la qual els nens i les nenes juguen al carrer és una ciutat segura. Confiam, doncs, en la capacitat dels nois i les noies per espavillarse i perquè esdevinguin creadors més que consumidors d'espais.

PER REFLEXIONAR

L'impacte de les tecnologies digitals en l'habitar urbà dels joves és un aspecte que solament vàrem poder abordar de manera indirecta en la nostra investigació i que mereixeria ser explorat detingudament. Entendre l'ús d'aquestes tecnologies en els comportaments infantils i juvenils proporcionaria un altre element d'explicació a l'auge de la "cultura de l'habitació" sovint associada a la deserció de l'espai exterior per part de generacions, que alguns autors no dubten en qualificar de "criades en captivitat". Estem cada vegada més connectats a tecnologies digitals que ens permeten tenir converses privades enmig de la multitud (en les xarxes de transports, parcs, carrers) o interactuar amb el món des de casa. Estem vivint en una època en la qual les societats tornen a negociar la seva relació amb el temps i l'espai sobre bases inèdites. Els especialistes del ciberespai constaten que als seus inicis aquest era un lloc ben definit que es visitava de tant en tant.

Actualment, amb la telefonia mòbil connectada permanentment a les xarxes, és cada cop més difícil dissociar clarament el ciberespai i l'espai material, físicament palpable. Durant quan de temps més aconseguirem distingir-los? Hi haurà generacions que encara diferenciaran l'espai cibernètic de l'espai material del nostre entorn immediat mentre d'altres passaran d'un a l'altre sense adonar-se de la transició? De quines maneres els joves que han crescut, per no dir nascut, amb un mòbil a la mà es familiaritzen amb la materialitat de la ciutat? En quina mesura són "vianants-connectats" que aprenen i aprehenen la ciutat a través d'un altre tipus de realitat? En quins aspectes modifiquen la sociabilitat urbana en general i la sociabilitat juvenil en particular les tecnologies digitals?

ENLLAÇOS D'INTERÈS

La Città dei Bambini

Blog amb diversos escrits de Francesco Tonucci.

Free Range Kids

Blog de Leonore Skenazy, autora d'un llibre del mateix títol.

Ciudades Amigas de la Infancia

Pàgina web del Tercer Congrés Internacional de les Ciutats Amigues de la Infància realitzat a Madrid el 10 i 11 de setembre de 2015 en què es poden escoltar les presentacions i consultar la memòria de l'esmentat congrés.

SOBRE L'AUTORA DEL TEXT

Nadja Monnet

Pertany al grup d'investigació AFIN de la Universitat Autònoma de Barcelona i, des de 2007, és investigadora al Laboratoire Architecture/Anthropologie (LAA) de la unitat mixta d'investigació 7218 LAVUE del CNRS. Treballa al departament de Ciències Socials i Humanes de l'Escola Nacional Superior d'Arquitectura de Marsella (França). Els seus camps d'investigació són els mecanismes de la convivència, els processos de desigualtats, l'etnografia dels espais urbans i, més recentment, la relació dels nens/es i adolescents amb la ciutat. Es coautora amb Beatriz San Roman i Diana Marre de l'article "Étrangers dans leur ville: les jeunes issus de l'adoption internationale à Barcelone", publicat a la revista *Ethnologie française* (n° 162, 2016/2, pp. 335-346).

SOBRE L'AUTOR DE LES IMATGES

Daniel Narváez

Estudià fotografia durant la seva joventut, però no es considera un fotògraf; més aviat, un home que fa fotografies, cosa que ha fet des de fa més de 40 anys.

"Mis manías son los sitios vacíos, las formas arquitectónicas fortuitas o razonadas, los signos que la ciudad y sus habitantes dejan sobre el paisaje urbano y que de alguna manera representan lo que son, tanto el uno como los otros. Me gusta la calle y es allí donde me siento cómodo con mi cámara, y en donde también nació otra de mis pasiones: el arte urbano en todas sus vertientes, el cual llevo retratando los últimos años". Hom pot veure part de la seva obra en [aquest enllaç](#). Actualment treballa en una web on mostrar els seus treballs més personals.

PER LLEGIR

Young People's Im/Mobile Urban Geographies. *Urban Studies*, vol. 50, issue 3, February 2013.

Actes de la Conferència de la Reial Acadèmia de Geografia de Manchester de 2009 que va posar a debat la mobilitat de les generacions joves.

Curnier, Sonia. [Programming play into public space?](#) *Revue métropolitiques*, 2015.

En aquest article, l'autora qüestiona el model de ciutat lúdica. Posa en evidència el caràcter paradoxal de la programació del joc als espais públics, que hauria d'incloure un marge de maniobra i d'improvisació als usuaris.

Cloutier, Marie-Soleil; Torres, Juan (eds). [L'enfant et la ville](#). *Enfances, Familles, Générations* n°12, 2010. Número monogràfic de la revista on-line *Enfances, Familles, Générations*, vinculada institucionalment a l'INRS-Urbanisation Culture Société [Urbanització Cultura Societat] canadenc. Reuneix diversos investigadors francòfons que treballen sobre el tema de la infància i de la ciutat a ambdós costats de l'Atlàntic, la qual cosa permet una certa comparació entre el vell i el nou continent.

Thierry, P. (ed.)
(2015)
La ville
récréative;
enfants joueurs
et écoles
buissonnières
Gollion, Suïssa:
In folio

Es tracta d'una obra col·lectiva que acompanyà l'exposició Ciudad recreativa, que va tenir lloc a La Halle aux Sucres a Dunkerque (França) de juny a desembre de 2015. En la concepció d'aquesta, participaren el professorat i l'alumnat de les escoles de la ciutat. El llibre no és un catàleg de l'exposició, sinó que recull les conferències impartides per especialistes que reflexionen des de diversos àmbits disciplinaris sobre el paper i el lloc dels nens i nenes a les ciutats occidentals contemporànies.

PER VEURE

Malle, Luis (1959)
Zazie en el metro
França, 92 min.

Per poder estar amb el seu amant, la mare de Zazie l'envia a París a casa d'uns familiars. Però la nena, que té dotze anys, s'escapa per recórrer París i conèixer llocs nous i gent nova (FILMAFFINITY).

Torres Llantén, Diana M. (2013)

Wuejia Nyi (El camí del vent)

Colòmbia, 13 min.

Erika és una nena de cinc anys qui, junt amb el seu germà Jhon Anderson de nou, es lleva cada dia abans que surti el sol, esmorzen i emprenen una llarga caminada per anar a la seva escola. Wuejia Nyi és una barreja d'emocions contemplades a través dels preciosos paisatges que contrasten amb la decadència de les cases, el vestuari i les reduïdes oportunitats, per adonar-nos al final que, per aquells nens, aquest caminar representa la seva felicitat.

Gondry, Michel (2015)

Microbe et Gasoil

França, 103 min.

"Microbe" és un jove una mica al marge, sovint absorbit pels seus dibuixos. "Gasoil", creatiu i extravagant, cau a mitat de curs a la seva classe. Immediatament, es teixeix una amistat profunda entre tots dos. Mentre s'apropen les vacances d'estiu, els dos amics no tenen gens de ganes de passar dos mesos amb les seves famílies. Amb un motor de tallagespa i algunes taules de fusta fabriquen el seu propi "cotxe" i deixen la seva ciutat per llençar-se a l'aventura a les carreteres franceses.